

IZ RATA U MIR: HRVATSKI BRANITELJI U TRANZICIJI

From War to Peace: Croatian War Veterans in Transition

CRO VETERANS

Ispitanik: R. B.

Vrijeme intervjuja: 20. travnja 2026.

Mjesto intervjuja: Split

Trajanje intervjuja: 1 sat i 48 minuta

Kako ste doživljavali Jugoslaviju, posebno u zadnjem razdoblju njezinog postojanja?

Doživljavao sam je kao (...) bio sam dakle urbani stanovnik Socijalističke Republike Hrvatske, u federaciji Jugoslavije..ehh..Jugoslaviju sam smatrao svojom domovinom. Uvijek, eeh, mi je falio taj demokratski dio, da bude jači u toj mojoj domovini, i sigurno da sam sanjao ono što je devedeset posto ljudi i sanjalo i iskazalo na referendumu, da budemo samostalni i nadao sam se intimno, da ćemo u tranziciji ovoj, nakon što su se spojile Njemačke, istočna i zapadna, nakon što je Sovjetski Savez razvrgao tu jednu isto neprirodnu tvorevinu, da ćemo se i mi napokon imati svoju domovinu u jednom visokom evropskom standardu. Najviše sam želio te demokratske slobode jer sam se već kao student borio za legalizaciju mnogih stvari, koji su bile nepojmljive za ono doba, pa između ostalog čak i za legalizaciju, eeh, prostitucije, muško ženske, i legalizaciju svih droga, jer je to najlicemjernije meni inače kasnije kao kriminalistu to je najveće licemjerje inače u u nekom realnom zakonodavstvu, nešto zabranjuješ, što je toliko prisutno da je samo po sebi izgubilo svrhu do kraja.

Zbog čega je po Vama izbio rat u Hrvatskoj i je li se on mogao izbjeći?

Rat se mogao izbjeći samo na način da se, eeh, dominantni narod to jest dominantna skupina koja je rukovala, eeh, armijom, Jugoslavenskom narodnom armijom, pa i saveznim MUPom

i svim izvršnim dijelovima vlasti, nije bila na hegemonističkoj strani, to jest na strani velikosrpstva, je li, ee, inače moja i naša vizija je bila, kao što je bila i vizija tadašnje vlasti, koje je bila HDZova, je li, i kojoj se mora pripisat, eh, taj, voljeli je ili ne voljeli, jednu ulogu koju je imala Komunistička partija u stvaranju Jugoslavije, to je HDZ imao u stvaranju samostalne Republike Hrvatske, dakle jedan konfederalni dio, di ćemo ostati u dobre s tim narodima i di ćemo razvijat i di ćemo imat svoju vojsku, policiju, i di ćemo praktički odlučivat od devedeset posto onih glavnih stvari, ehh, osim onih političkih i društvenih, eh one što su vrlo važne, to su izvršne vlasti, da budu u rukama onog naroda, koji ima taj dio samostalnosti, i vidio sam budućnost naše zemlje u nekoj konfederalnoj kao u Švicarskoj, nešto tako.

Koliko ste imali godina i čime ste se bavili kad ste se uključili u obranu Hrvatske? Što vas je motiviralo da tako postupite?

Ja sam imao trideset i četiri godine i u to doba moja supruga, čiji su roditelji Ameri, čija je majka bila američka državljanka, mi smo, interesantno, baš tada tribali ići u Ameriku. Iako sam bio vrlo dobro situiran obiteljski, smatrao sam, ee, dobio sam ponudu da radim nešto intelektualno na zapadnoj obali Amerike, isto tako supruga je trebala raditi u L.A.-u preko konzulata u vrtiću, u nekom jugoslavenskom, hrvatskom, već kako se zvao. Međutim, kad je došao rat, imali smo obiteljsku, moj otac je prvoborac iz onog rata i rekao mi je, sine, ja bi bio intimno sretan, ali da idete u Ameriku, ali mislim da ti je dužnost ljudska, i ova ona, da ostaneš u jedinicama policije i da pomogneš da da da, onako ćeš ispasti cili život ka neki bjegunac, je li.

Time ste već odgovorili na sljedeće pitanje. Kako su obitelj i bližnji reagirali na Vašu odluku o odlasku u vojsku/rat?

Svi su se složili. Dica su bila relativno još mala, da bi mogli svjesno donijeti neku kvalitetnu odluku, i svi smo bili na toj strani da se ostane, jer da moramo biti doma u ovom odsudnom trenutku, koliko to danas i patetično izgledalo.

Opišite kronološki svoj ratni put: vrijeme i postrojbe u kojima ste ratovali.

Dakle, ja sam bio, ja sam u trenutku agresije na Republiku Hrvatsku imao visoki vojni čin, bio sam pripadnik, eeh, načelnik za specijalno ispitivanje u pri sektoru policije, u policijskoj upravi splitsko-dalmatinskoj, ali sam bio i linijski inspektor za te poslove, za sve četiri velika područja, je li, znači cijela Dalmacija praktički sa unutrašnjošću do granice sa Bosnom bila je pod mojim teritorijalnim, i to je bio eeh, dobili smo svi mi koji smo radili u jedinici kao inspektori, dobili

smo jednu veliku ulogu u stvaranju oružanih snaga, mislim, u stvaranju ono individualno smo radili, ja sam na terenu animirao ljude, poglavito ove, pa čak i malo i problematične, da ih praktički stavimo, da budu dobiju i ljudski taj dio, da budu, bili su mangupi, ali da rade nešto korisno, u okviru organiziranih snaga. Ponosan sam jer sam naoružavao te ljude u na području današnje skupštine, ehh, grada Kaštela, mi smo u toj Sokolani ljude naoružavali, nabavljali oružje, eh, pripremali ljude, a ja sam kao ispitivač na detektoru laži procjenjivao koliko je neko sposoban i moram Vam reć da smo eliminirali jedno dvadeset posto ljudi, zaslugom mog tima, da uopće im se ne daje oružje, a nažalost su ga i neki i dobili, na svoj način, pa su odlazili u rat. I bilo je, mora se priznati, poprilično bolesnih ljudi i ljudi koji su iskazivali jednu anksioznost, u smislu da naštete ne samo neprijatelju nego i nama.

Kako ste se osjećali tijekom prvih iskustava i opasnosti na bojišnici? Jeste li osjećali strah?

Ja sam, eeh, kao što sam rekao, odlazio na bojišnicu samo da bi ispitivao zarobljene neprijatelje ili da bi, eeh, ljude u našim redovima, često bi bilo problema, ljudi ne znaju da smo imali na terenu neposlušnost, pa čak čak zarobljavanje, eeh, pripadnika (ovdje na snimci kazivač moli američke goste hotela, gdje se razgovor vodio, da budu malo tiši, a koji su igrali na biljar). Dakle, bio sam stalno na na...četiri godine sam proveo na terenu, na različitim linijama fronte, i imao sam izuzetan strah, kao kao strah je nešto sasvim, osim što je iracionalna pojava, ona je i vrlo racionalna, u smislu da se bojite prvo fizičkog ozljeđivanja, drugo, bojim se da ostavim suprugu samu, bez pomoći i skbi, koje tada nije bila radila.

Jeste li bili ranjeni tijekom rata ili izloženi velikim opasnostima? Ako jeste, opišite okolnosti i što ste osjećali.

Pa bio sam, ja sam bio zarobljen na početku rata, u Kninu, i osjetio sam veliki strah. Međutim, imao sam sreću da da je došlo do zarobljavanja od naših, naši su ljudi zarobili druge, tako da smo praktički bili osam sati, eeh, ali sam mogao shvatit šta će nam se desiti, eeh, da smo bili zarobljeni. Dakle, eeh, mjesto Kosovo, općina Knin, ili ne znam, mislim da se zove Kosovo, kad smo bili uhićeni ja i moj tim za specijalno ispitivanje, vozila su nam oduzeta, i oprema i oružje, ali mi smo, eto, spasili živu glavu.

Kako ste se suočavali s pogibijama suboraca? Jesu li teška ranjavanja i pogibije suboraca utjecali na vaš pristup ratovanju i obnašanju vojnih dužnosti?

Pa čujte, eeh, kažem nisam bio dio tih jedinica koje, ali ja sam poznavao dečke iz mog mjesta, odakle potičem, iz Kašela, iz Splita, poginuli su ljudi, poginula su djeca mojih prijatelja, i, eh, ali sam kao profesionalac znao da je to dio, dio, da će biti, odmah smo pretpostavili, inače, kod rađenja nekih ovakvih analitičkih stvari, da će biti neka procentualna, čak, moram Vam reći, možda to niko nije, ono što smo mi predviđali je puno manje nego što se u konačnici desilo. Ali, kažem Vam, pogodila me smrt kolege, policajca, isto na području kninskog ratišta, ljudi su neki stradali u prometnoj nezgodi, bježeći pred tim, i, kažem Vam, to vas potrese i, u biti, eeh, radio sam u edukaciji ljudi, mladi ljudi idu bez pameti na bojište, idu srcem, a ja sam bio ipak u jednim zrelim godinama, otac dvoje djece, gdje sam ih stalno upozoravao, policajce, specijalce, i ove koje smo oblačili, da ne srljaju, je li, jer često smo izgubili ljude zbog neorganiziranosti, a i zbog, eeh, prijateljske vatre, koliko je to poznato, u ovom kraju se to desilo tri-četiri puta, na terenu gdje sam ja djelovao, poglavito, recimo, sve uglavnom žrtve u Kaštelima su bili...to je normalno, je li, to se smatra, je li, to je dio ratovanja, da pucaš na svoje i da te tvoju ubiju, u biti, zbog okolnosti ratovanja, to je potpuno isto i danas vrlo česta stvar, kad je to hibridni rat, moderan rat, to se dešava.

Jeste li osobno doživjeli kakvu tešku traumu u ratu?

Doživio sam to zarobljavanje kao užasnu stvar, jer vi kao legalni pripadnik nečega (ovdje se kazivač ponovno obraća na engleskom jeziku muškarcima, koji malo podalje igraju na biljar). Dakle, doživio sam ovaj, doživio sam, eeh, to uhićenje kao jedan užas, i vidio sam da ćemo, da se stvaraju logori, je li, i znao sam da je to jedan stres koji je možda gori nekad nego ranjavanje, je li, kad izgubite slobodu, a radite na području svoje domovine, radite sve legalno, i onda vam se oduzme oduzme sloboda, ponizi vas se, sjedite, urinirate, šest sati smo urinirali u svoje rublje, i tako, eh..

Koje Vam je iskustvo ili događaj donio posebnu sreću, zadovoljstvo tijekom rata?

Pa bilo je, znate šta, bilo je, najviše mi je bilo zadovoljstvo kad sam, kad smo, ljude koji su srpske nacionalnosti, koji su nam prilazili, kad su shvatili, ljudi su inteligentni u dalmatinskoj Zagori i u tom kraju, i vidjeli su da pripadaju jednoj cjelini, i, eeh, žao mi je što se o tome danas mnogo ne piše, molili smo te ljude, kao što je onaj mirovorac, čuveni Reichel-Kir, molio gori, mi smo imali više takvih mirotvoraca, pa se osobno takvim smatram, tako da sam zaustavio odlazak naših policajaca srpske nacionalnosti, pridobili smo takve ljude iz obavještajne stvari, zajednice, danas se o tome ne možeš govorit, da ih ne ugroziš, neki njihov dio u okviru srpskog naroda u ovoj državi. Međutim, to je ono šta vidiš da jedan razum uvijek nadvlada ludilo, je li,

i to je ta ushićenost, koja ti da onda volju da radiš zakonito, i da se boriš za neke pozitivne stvari.

Kakav je bio status branitelja/vojnika tada u društvu, „na ulici“, kako su se ljudi odnosili prema vama, doživljavali Vas? Da li se taj odnos mijenjao u razdoblju između 1991. do 1995.?

Pa, eeh, status, naoružanje, eeh, ja sam imao tu uniformu poput, dakle, mi koji smo radili posebne poslove, imali smo ratne uniforme ili takozvane maskirke, na kojoj smo imali ove policijske činove, i građani su podržavali, moji susjedi, ja ja sam živio u zgradi koja je imala pedeset posto imala srpsko, oni su podržavali to. Međutim, desila se kompromitacija, to je posebna tema, eeh, postojali su ti psi rata koji su od prvog dana rata ratovali po Splitu i bili urbani ratnici, koji su samo otimali stvari, počevši od vrlo osobnih predmeta, privatnih, eh, novca, do automobila i stanova, takvi su nas kompromitirali i takvi su nekad predstavljali nas u jednom lošem svjetlu, a poglavito je neprijatelj, i o tome pripremamo mi veliku radnju u VEDRI, neprijatelj je iskoristio priču i ubacivao ljude koji su nas proglašavali ustašama, ljudi koji nikakve veze nisu imali, ljudi koji su imali obiteljske ustaše, nikad nisu, su bili odgojeni da to više ne forsiraju, dakle ljudi koji nikakve veze nisu imali s ustašlukom i s NDH, su promovirali to, gurali to u gradu, i to je bio dio specijalnog rata. Mi smo na kraju zarobili takvu osobu u Zadru, koji je mobilizirao, koji je organizirao, eto to Vam je ekskluziva u ovom intervjuu. Dakle, koji je, Pauci, to je jedna borbena jedinica, koji je osnovao ubačeni kapetan Prve klase, specijalac, Srbin iz Niša, i kojega je prepoznao njegov vozač kao svog zapovjednika iz Niša, a on je kao bio povratnik iz Kanade, čak je bio i tetoviran. Prema tome, različiti su ti postupci, eh, uglavnom smatram da je da su devedeset posto ljudi, osamdeset posto ljudi je podržavalo to, a ono što su nas kompromitirali, dobro smo i prošli, koliko su nas puno kompromitirali.

Što su za Vas značile oslobodilačke operacije hrvatskih snaga?

Oslobodilačke operacije značile su, eh, osnovno, morate, kad u životu krećete, ne možete biti navijač i bit emocionalni. Mi smo legalni imali, stalno ponavljamo to, mi smo imali leganu državu, mi smo imali državu priznatu od Ujedinjenih naroda, mi smo imali državu koja je dobivena referendumom od devedeset posto građana, naša država je imala sve, eh, svi oni su se borili, to nije bio građanski rat, mi smo napadnuti od režima Slobodana Miloševića. Nikakva tu priča, eeh, struka, eeh, kao stručnjak za nešto što se zove zakonitost u ratovanju, ovoga onoga, smatram da smo se borili protiv neprijatelja, koji je nezakonitim borbenim i ilegalno

obučenicima, borio se na našem terenu, zloupotrijebili su ime Jugoslavenske armije stvarajući animozitet, stvarajući među nama svađu, stvarajući, dakle, to je bio vrlo pametno vođen rat ne samo oružjem protiv nas, nego je taj rat hibridni bio strašno jak i stvarao je neslogu koja je, nažalost, evo dan danas prisutna kroz neka društveno-politička kretanja.

Nakon odmaka od gotovo 30 godina, što je, po Vašem mišljenju najviše pridonijelo hrvatskoj pobjedi u Domovinskom ratu?

Pobjedu, one, eh, cila ona, ona, ta popularna riječ, šta je, di je bio lučonoša, di je taj bio neki virtualni lučonoša? To je bila istina i pravda! Mi smo bili na pravdi, kad kažem pravda znači da je, zakon je bio na našoj strani. Bila je ogromna želja da imamo tu državu, koju smo zaradili na legalan način, na na zakonski način i obrana, uvijek je obrana nečega deset puta jača nego agresorski motivi, i mislim da je to ono glavno, što je nosilo sve nas u Domovinskom ratu.

Možete li istaknuti koje osobe, vojne ili političke smatrate najzaslužnijima za uspjeh?

Pa, moram priznat, nisam politički, eeh, bio zaljubljen u, ali izuzetno cijenim ličnost predsjednika Tuđmana, koji je, eeh, imao hrabrosti i snage. Normalno da će mu svatko naći ovo, ono, vamo, tamo, pa ove, pa propusti. Međutim, bez jednog čvrstog vodstva...isto tako smatram da je pored njega najvažnija osoba, vojna, koja je zanemarena, a to je general Tus. General Tus je, eeh, onaj čovjek, ona vojna osoba, koja je donijela odluku i nagovorila Tuđmana da moramo osvojiti ono, ne osvojiti nego zadržati ono što je naše, a to su vojarne. A u vojarnama kompletnu tehničku, vojnu opremu, pa i ljudstvo jer smo mi, osvajajući vojarne, eh, dobili te ljude. Objasnili im, da ako idu ća, odlazi, ljudi nisu imali pojma, toliko su im oprali mozgove toj duci, od osamnaest do dvadesetidvi godine..Uglavnom, bez generala Tusa i Tuđmana, isto tako držim da su vrlo važne osobe bili predsjednik Stipe Mesić, koji je, bez obzira, kažem, ne sviđa se ni meni nešto, ali koji je odigrao veliku ulogu i taktičku, eeh, noseći u ono vrijeme, bio je predsjednik Predsjedništva SFRJ, ali je radio tada vrlo jako za Hrvatsku, bio je Tuđmanov čovjek. Od ostalih bi naglasio da je uloga, velika uloga je bivših oficira JNA, jer su imali dvostruku ulogu, bili su kao izdajice, a za našu domovinu su bili heroji. A opet su ih ovdje proglašavali ih huntašima, stavljeni su u drugi red, i davali su se neke prednosti. Treća stvar, jedna velika grupa, jer sam bio osobno angažiran, jer sam kao mladić pobjegao u Francusku, otac me vratio, i znao sam što je Legionarski zakon, bio sam šest mjeseci tamo, sa lažnim dokumentima, vraćen kasnije, uz pomoć mojih roditelja, kući. Legionari, koji su bili profesionalni vojnici, a to niko ne zna, oni su vojnici Republike Francuske. I oni su imali strogi drill, i oni su našoj vojsci, eh, pored časnika JNA, eh, donijeli jednu jednu vrlo ubojitu

operativnu snagu, sa svojim iskustvom u Čadu, Africi, bez obzira kakvi su se ratovi vodili, Republika Francuska vodila ih je, vodili su se na zakonit način, oni su vodili računa da se ne čine ratni zločini, oni su upozoravali ljude. Dakle, veća je uloga bila legionara, da se ne rade ratni zločini, nego što je to bila oficira JNA. Tu su se nekad isto povlačili pred ovima, bojeći se nekog svog manjeg hrvatsva, i ovoga i onoga. Ja sam osobno uvijek zadržao da sam Hrvat, ali isto tako da neću podpasti pod neke te stvari, da sam ja ili huntaš ili ovi ili oni, ili što više volim neku slobodu ili neku drugu političku opciju, nego onu koja je na vlasti. Ali, kažem, predsjednik Tuđman broj jedan.

Kako gledate na ulogu Crkve u Domovinskom ratu? Koliko je vama vjera značila u ratu?

Crkva je bila vrlo važna i smatram, inače, ja sam katolik, kao što sam tu zaokružio (pokazuje na obrazac sa statističkim podacima). Međutim, eh, i dala je, eh, dala je onu jednu volju, eh, ljudi su ginuli s tim kronicama u ruci, i meni je to bilo blisko. Nisam imao kronicu. Međutim, eh, postojala je ona crna strana, koja je bila možda deset posto, dvadeset posto, a ta je da je crkva bila zloupotrebljena često da se eliminiraju oni koji ne idu u crkvu, i da se oni, eh, koji nisu kršćanske vjere, eeh, dakle imali smo i pravoslavce i muslimane, koji su mi često dovodili, kojima je često nabijano na nos, da nisu dovoljno kvalitetne osobe, da se bore, žive i stvaraju u Republici Hrvatskoj, i to je bio jedan od mojih motiva da uvek na kod animiranja, i cijeli rat sam dao sebe, eeh, da stalno dobivamo kvalitetne kadrove, jer bez kadrova ne možeš voditi rat, džabe ti je oružje, džabe ti je oprema ako nemaš taj jedan voljni dio. I užasan je to bio problem. Dakle, eh, uvijek sam rekao da budemo strogi prema onima koji minimiziraju nekoga koji se bori za Republiku Hrvatsku, zbog nekih vrlo osobnih i vrlo nevažnih činjenica u toj samoj borbi.

Jeste li tijekom rata razmišljali o nastavku vojne karijere ili o povratku u civilni život kada rat završi?

Pa, nikad nisam, želio sam nastaviti ono, ja sam došao u policiju zato što sam uvijek vjerovao da postoji, eh, ja sam se cijeli život bavio boričkim vještinama, od trinaeste godine, dvanaeste godine života, i smatrao sam ako kreneš u borbu, kreneš u borbu da zaštititi nekoga, obraniš nekoga, i moj je cijeli habitus životni bio da se borim protiv zla. U školi sam se uvijek borio, i kao student, za one kad bi bili napadnuti, ljudi ne znaju, i na sveučilištima se nekad obezvrjeđuju neki ljudi zbog fizičkih mana ili ovoga-onoga, ja sam uvijek bio, eto, imao sam taj možda i pozitivni kompleks, a imam ga i danas, da obranim uvijek neku manjinsku skupinu,

koja je ugrožena i koja nije zaštićena nekim, nisu, eh, in, što kažu mladi, ili nisu, ovaj, na liniji nečega što je vrlo aktualno.

To je sad druga cjelina, kratko. Kada i zašto ste okončali vojnu karijeru? Što ste osjećali zbog okončanja vojne službe? Kako je tekla prilagodba na civilni život nakon razvojačenja?

Ja sam jednostavno dobio već, ja sam dobio ponudu, da oružane snage nisu imali ljudstva, i moj cijeli taj policijsko-borbeni status bio je stalno između vojne policije, civilne policije. Dobio sam vrlo ponudu, koja je značila i za moj profesionalni ego nešto dobro. Međutim, smatrao sam da se ne želim baviti oružanim snagama, da se ne želim baviti time, i da je moj status civilni, i to mi je bilo moje polazište. Čak sam se htio i obrazovati, pa biti predavač, uvijek sam sanjao da budem predavač, ali to sam kasnije kompenzirao sa mojim tečajevima na Policijskoj akademiji, i kao gostujući član Vojne akademije Franjo Tuđman.

Kako ste se u obitelji privikavali na civilni život? Da li je bilo problema? Kako su iskustva iz vojne službe utjecala na Vaše navike u civilnom životu? Jeste li do danas zadržali te ili koju od tih navika? Što ste radili, čime ste se bavili nakon razvojačenja? Opišite Vaše radne aktivnosti od razvojačenja do danas.

Ja sam, eh, iz rata, iz rata, iz ratnih uvjeta, u kojima smo stvarali državu prenio ono, sanjao sam modernu državu, nikad to nije idealno, eh, i do danas, cijelo svoje bavljenje policijom htio sam to to bude jedna moderna, da budem dio jedan mali dio, kotačić, jedne moderne države, da to bude jedna stvarno borba za jednakost svih ljudi, da to bude jedno demokratsko društvo, da pobedi kvalitetniji, bolji, da da pobedi obrazovanje nad neznanjem, da pobedi neka pamet nad glupošću, i da oni koji su sposobniji, da vode cijelo društvo, da oni budu lideri, a ne neki fejk tipovi.

Jeste li nastavili održavati prijateljstva, kontakte sa suborcima nakon završetka službe? U kojoj mjeri i na koji način?

Kako ne, kako ne. Odatle je moje, ja sam inače poznao, eh, imao sam sreću da sam upoznao na terenu generala Stipetića, generala Tusa, generala Džanka, neke ljude koji su ispisali povijest ratovanja, generala Gabričevića. I to me motiviralo da, eh, bježao sam od tih ratnih priča. Međutim, eh, iako smatram da postoji jedan suficit, jedan užasan problem inače društveni, od tih tisuće udruga braniteljskih, na koji se troši ogroman novac, eh, odlučio sam s tim ljudima, koje sam pomenuo, a i običnim ratnicima i nekim civilima, da osnujemo jednu

udugu veterana Domovinskog rata, koja će imat osnovu da kroz kulturu, znanje, ovo-ono, pokaže, prikaže branitelje, da smo borci za modernu Hrvatsku, da ne pričamo samo te teme, ali da uvijek naglašavamo, eh, ovaj, da smo dio jedne pozitivne strane povijesti u Hrvatskoj. Hrvatska je imala, vodila je i druge ratove i mislim da je Hrvatska većinom bila na strani pravde, na strani nekih dobrih stvari u Evropi i svijetu.

Tu se nadovezuju sad pitanja o djelovanju udruga. Jeste li aktivni u kakvoj braniteljskoj udruzi? Ako da, u kojoj mjeri i što su obuhvaćale Vaše aktivnosti? Je li udruga kojoj pripadate pomogla u rješavanju nekih Vaših ili problema Vaših suboraca? Ako jest, u kojoj mjeri i na koji način? Koji je Vaš stav prema činjenici da u Hrvatskoj djeluje više od 1000 braniteljskih udruga?

Dakle, kad sam, kad je završio rat, eh, bio sam, kao što danas mi imamo simpatizere, u udruzi čiji sam predsjednik, ehhh, bio sam simpatizer više udruga, HRM-a, policijskih udruga, eeh, uvijek sam rekao da moramo radit, uvijek smo nekako ispali ka mi branitelji ludilo, lova, heroji, i zbog par onih kabadadžija imali smo i neke negativne konotacije, međutim, zanemarili smo činjenicu da su ti mladi ljudi izašli oštećeni iz rata. Drugo, mnogi se ljudi nisu snašli, ekonomski. Pokušavali su neki nešto što je bilo na granici zakona, pa je to izgledalo kao neki uzor, i mnogi su se izgubili u tome. Česti suicidi su bili zanemarivani, i to me nagnalo da sa suborcima napravimo, organiziramo jednu udrugu i napravili smo jedan standard koji ne postoji u Hrvatskoj. Dakle, jedina smo udruga koja, za koju smo rekli, da je osnujemo i da je držimo svojim novcima. Evo profesore, da čujete i Vi, i da čuju oni koji budu radili na ovome. Mi sami financiramo svoju udrugu ili putem putem različitih domaćih i međunarodnih natječaja, participiramo to, dakle, borimo se s ovom udrugom. Najviše se borimo za to, da se ne umrlja čast Domovinskog rata, ma kako to patetično izgledalo, tako da ne stavljamo da je Domovinski rat bio sljedbenik nekih profašističkih ratova ili borbenih jedinica, nije od sljedbenik možda ni ni narodnooslobodilačke borbe, ali nije on svakako bio nastavak nečega što je bilo crno ili ružno u povijesti Republike Hrvatske i njenih oružanih i policijskih snaga. S druge strane, onaj važni dio je bio taj taj segment ljudi, njihovog zdravlja, oštećenog zdravlja, i loše njihove ekonomske situacije, pa smo formirali po cijeloj Hrvatskoj timove besplatnih liječnika, uglavnom psihologa i psihijatara i odvjetnika. Najviše imamo, oko devedeset, odvjetnika, koji pomažu puno ljudima pro bono, ljudima koji dan danas nisu u stanju, nemaju snagu otići u neku zgradu, eeh, za njih je to simbol opet neke birokracije, ovoga onoga, i ljudi uopće, toliko su zanemareni te marginalne grupe branitelja, da oni su, jednostavno to je postao nevidljivi problem, i on je vrlo prisutan, aktualan, i smatram da je to glavna uloga tih

braniteljskih udruga. Ova, ovo što postoji toliko tisuća i dakle, ovdje, ja ću Vam reći, ja imam precizan podatak, radi se o desetinama milijona eura koje građani Republike Hrvatske daju za udruge. Pojedine udruge, a većina ih je takva, ima samo formalno deset-petnaest članova i postaju sami sebi svrha, to jest nositelji, predsjednici i ovo-ono, to su ljudi koji imaju biznise, plažni objekti, ugostiteljstvo. Uglavnom je to ugostiteljstvo, uglavnom je to, a kad smo mi napravili našu analitiku ovako jednu, ona je porazna i ona kompromitira sve ono za što smo se borili, a udruga, temeljna zadaća udruge, pomoći ljudima koji su stvarno, imaju ti sada ti ljudi već i šezdeset, sedamdeset, imaju tu neka dica, koja su išla sa petnaest godina u rat, imaju sada već pedeset godina, ljudi očajnički traže pomoć, nemaju pomoć nego vidu hrpu simbola, eeh, paradiranja. Pitali ste me odlazimo li, odlazimo, na sve velike bitke, obljetnice, nosimo cvijeće, to je velika stvar, ali ne koristimo to za društveno-političke neke probitke, opušivajući neke druge, stvarajući neke konfrontacije. Kažem Vam, smatram, da smo daleko od modernog društva, za koje smo se borili, i, nažalost, kroz ovi suficit udruga ponovno spadamo u jednu kompromitiranu grupu građana, i kad kažeš udruga veterana Domovinskog rata već vidiš lika koji traži prostor, koji traži da nelegalno uđe u neke stanove, da dobije neke papire koji mu ne pripadaju ili nešto drugo, da ide preko reda u zdravstvu, i da upiše dijete u školu, a to nisu branitelji, i to radi jedna minorna grupa, koja stvara onda o nama ružnu sliku.

Što mislite o postojanju i djelovanju Generalskog zbora? Je li po vama ispunio svoju svrhu (u kojoj mjeri)?

Motiv je bio izvanredan. Generalski zbor, kad je vidio poslije jedno dvadeset-trideset godina postojanja, da gore u Zagrebu sjede ko neki kraljevi za nekim ogromnim stolom. Kad bi Vam rekao koliki je budžet tog Generalskog zbora, sramota me je to izgovorit tu riječ, tu cifru, ja, mi smo udruga što smo ih zbunili, jedina smo udruga koja formalno u svom članstvu imala generale, a uopće nisu bili u članstvu udruge, a ova naša udruga imala je dvanaest generala, sada ima sedam, umrli su neki, neki su i povukli se, bolesni su, ne mogu djelovat. Ali, kažem Vam, Generalski zbor je promašena, to ništa nije donijelo, ništa nije pridonijelo ugledu, dapače, smanjilo je ugled. Tu su pojedinci, koje su to iskoristili kao političko djelovanje. I na kraju je to postalo kao neka produžena ruka, eeh, kažem, eeh, mi imamo članova svih ovih partija i svih stranaka, a ovi su produžena ruka uvijek bila, da li HDZ-a da li SDP-a, tih dviju dominantnih grupa, puno manje ovih zadnjih, manje jer su bili manje na vlasti, ali vjerujte, kad su bili na vlasti, da je isto koristio taj Generalski zbor, i oni su politički manipulanti. Kroz svoju aktivnost su produžena ruka ili dobra ili zla neke stranke na vlasti, a to im nije bila svrha.

Sad nekoliko pitanja o Ministarstvu. Što je za Vas značilo osnivanje Ministarstva branitelja? Znete li kada je ono osnovano? Što mislite o djelovanju Ministarstva hrvatskih branitelja unazad 27 godina od osnivanja? Smatrate li da je ono ispunilo svrhu i namjenu svojeg postojanja? Prema podacima Ministarstva hrvatskih branitelja, status hrvatskog branitelja ima više od 500.000 osoba. Kakav je Vaš stav prema tome? U Hrvatskom saboru i u tijelima državne vlasti djelovalo je i djeluje nemali broj branitelja. Smatrate li da su oni dovoljno učinili za prava branitelja? Objasnite.

Mislim, evo, kad bih Vam rekao da uopće ne znam kad je to Ministarstvo ustanovljeno, i pola tog Ministarstva, kad se pojavilo, kažem Vam ne sjećam se datuma, ali znam da još nisam bio predsjednik ove udruge, kojom predsjedavam. Ja sam javno, u novinama, imate članke, da ako smo osnovali, ako postoji to ministarstvo, da molim da se ukinu sve udruge Domovinskog rata, jer to ministarstvo kroz svoj rad ima odjele, ima sektore, ima operativne jedinice kojima je zadatak, dakle, humanitarno pomoći, pomoći ljudima vezano za ono što je najvažnije, to je zdravlje čovjeka. Poprilično je ono formalno dobro postavljeno. Da li ono to radi, taj posao, ja vjerujem da da. Ali, ali, i dalje i dalje je to, oni su kao menadžeri ovih svih udruga po terenu, koje, dakle, radi se o potpunoj nepotrebnosti, ako je branitelj pokriven Ministarstvom branitelja, koje bi moralo njegov status imat, eh, na na, koje bi trebalo pomoć da sve mogu realizirati, postoji Ministarstvo branitelja, zašto onda sve te udruge? A desilo se do toga, da, eh, sad postoji situacija ili udruge ili Ministarstvo branitelja. Jer ovo je dovelo do toga, građani sve to plaćaju, i to sve previše košta, a najmanje koristi, apsurd svega je, da najmanje koristi od svega imaju branitelji, jer čovjek dan danas ne zna kako da dođe do svojih prava, i dalje je pogubljen u svemu tome, pored svih tih birokratskih i i formalnih udruga, pa eto i profesionalnih, sa Ministarstvom branitelja. Mislim da to, da to, ovaj, tijelo u konačnici koristi, potpuno smatram da koristi, ali nije ispunilo niti deset posto razloga svog postojanja.

A Vaš stav o onoj brojci o više od pola milijuna branitelja?

Moj stav je, da je, ja ću Vam reći na primjeru Splita. Nas je ovdje, pored policijskih snaga, ja mogu reći da se radilo o nekih 400 ljudi, uglavnom muških, možda je to 99% bilo muškaraca, ja sam to vrlo analitički na početku rata pripremio, slao te izvještaje. Dakle, ako je naš grad posli 30 godina od ovog rata dobio ne deset puta više branitelja nego tri stotine puta više branitelja, onda to ukazuje na tu svu tragediju. Da li Vi shvaćate da ja i Vi, dok razgovaramo, da se danas rješava još jedno deset braniteljskih zahtjeva. Dakle, eh, mislim, mislim da je to već počelo ušlo u stvar „vjerovali ili ne“, i da će se možda i neka svjetska udruženja baviti

nama, da mi trideset-četrdeset godina poslije rata tražimo baterijama, ali, Boga mi, oni izlaze ko miševi iz rupa, ti koji se nisu sjetili da su branitelji. Ako neko nije do kraja ovog milenija, dakle onih pet godina, znao da je branitelj, nego tek danas saznaje da je branitelj, onda ili je stvarno živio do danas u mraku. Eehm, moj rok je bio novi milenij, da se neko prijavi kao branitelj, i mi smo čak kao grupa, znam da je društvo iz HRM-a u Splitu, reklo, zaustavimo to. Ovo što nemate javni popis tko je branitelj, a tko ne, to je isto sramota. Ako se ponosimo nečim, onda bih bio ponosan ja, da je tu moje ime, da ime mogeg suborca stoji tamo, a ne hrpa ljudi da se predstavlja braniteljima, a znamo da nisu. Dakle, ja ovdje u Splitu mogu reći, potpuno kompetentan, kao vrlo društvena osoba, član četiri sportska kluba, član kluba, eeh, raznih udruga, vezano za glazbu, vezano za teatar, bavim se i time. Dakle, poznam cijeli grad, onako seoski rečeno, i okolicu. Ako ja nisam čuo za 90 % tih branitelja, ni di su bili, sad su oni odavde, a najedanput su se borili u Slavoniji, a siguran sam da nikad ni nisu bili u Slavoniji. Kažem, potpuno to smatram da bi išao ko svjedok, legalni svjedok za, to je stvar kriminalistička sad već u pitanju. Jer neko stvara na umjetan način stvara status, a mi pasivno kao građani to gledamo. To nije dobro za mlade ljude, to je demotivirajuće, i to je kompromitacija Domovinskog rata. To je točka, i sad da ja zaključim s time, najviše šta kompromitira rat, to je ova izmišljotina od pola miliona branitelja kojih nije bilo, niti 20% od ovoga je točna brojka, sve drugo je napuhanac. Ja sam se zalagao da mi, policijski službenici, pa sam bio optuživan da dobro živim, pa ovo-ono, a bilo bi pošteno, da svi oni koji smo radili svoj posao, osim ja smatram da osim toga što sam radio svoj posao, radio sam i za vojsku, policiju, jedino mi smo mogli dobit, ne zato što sam ja bio tamo, ali u policiji isto tako 90% da se tako dijelio status tajnicama, dobile su braniteljski status, a to je manje zlo od onoga šta se pojavljuju neki ljudi, imaju 60, 70 godina, i koji tvrde danas, pola stoljeća kasnije od rata, da su oni bili branitelji.

Evo nekoliko pitanja o praznicima i simbolima. Od završetka rata do 2020. zbile su se dvije velike promjene prazničnih dana kojima se obilježavaju najvažniji datumi u stvaranju hrvatske države i Domovinskog rata. Znate li točno o kojim je promjenama (praznicima) riječ?

Pa, čujte, ja vezano za sve što, za nešto što je bilo pravedno i časno, eh, ne možeš brojiti da li je toga puno dana ili ne. Ehh, smatram da je Dan Domovinske zahvalnosti, dakle, oni dani vezani za Vukovar, kao najveću tragediju, to je dobro da je dva neradna dana ili jedan, nemam pojma. Eeh, Oluja, isto tako, to je dobro da je, ovo drugo to su spomen dani i ovo-ono. Smatram da je to u okviru nečeg što je normalno, iako i tu postoji sigurno malo pretjerivanja ali, kažem, ako je vezano za nešto šta je bilo, a smatram genralno Domovinski rat nešto čime se moramo

ponosit, ako ga samo mi ne utopimo ovim u licemjerje, lažnim situacijama, u koje ga guraju pojedinci, očito iz vrlo osobnih i materijalnih razloga.

Odlazite li u Vukovar ili Škabrnju? Koliko često? Organizirano ili samostalno?

Kako ne, kako ne. Ja sam ispočetka odlazio prvo organizirano, s policajcima, pa onda samostalno s mojom obitelji. Smatrao sam da moju djecu, moju, smatrao sam, recimo, interesantna stvar, da sam skupio sam svoje susjede, koji su bili, eto, druge, šta bi rekli, druge vire, druge nacionalnosti. Htio sam im pokazati šta je to, koji užas, i vrlo je to bilo edukativno, da neki ljudi koji i dan-danas, i objasnio sam im što je Oluja, i svima je to nama zadatak, da shvate ljudi da smo se borili sa zlom. Zločina je bilo ali činjenica je, kao što su partizani činili zločine, mi smo činili puno manje, jer bio je i manji rat, ali ako je rat na pravcu slobode, oslobođenja od agresora, on je uvijek pravedan rat, i rat završava pobjednik na onaj način, a ne onako kako bi ga onaj koji je izgubio rat završavao, koliko god to bilo malo grubo rečeno, eh, smatram da ga je potrebno, smatram, eh, da je u svakom slučaju potrebno, i da se kroz studentske grupe, srednjoškolce, osnovnoškolce podsjeća na te događaje, da se djeci previše ne trpa u glavu, ali da se stalno educiraju, da se zna da je Hrvatska bila na putu pravde, na putu slobode.

Koje je Vaše mišljenje o obilježavanju praznika Dana pobjede i Domovinske zahvalnosti u Kninu 5. kolovoza? Koji je Vaš stav o nezadovoljstvu dijela braniteljske populacije usmjerenom prema organizaciji proslave toga dana u Kninu?

Ne znam zašto se to uopće radi. Mislim da će se svi oni koji se, eeh, puno petljaju oko toga, to su sve neki političko-osobni razlozi, je li. Dakle, ako smo, ako je Olujom završila naša ovaj, ako je dignut barjak tamo, ako je to, ne znam tko normalan se tu može bunit, ako sam dobro, profesore, razumio Vaše pitanje? Smatram da je to najlogičniji neki dan, i da je to dan kada je smo oslobodili našu Hrvatsku, bez obzira šta je bilo nakon toga još malo tamo proširenih djelovanja, i na istočnoj i na zapadnoj strani fronta. To je dan koji simbolizira da smo mi napokon vratili, eeh, da smo postali svoji na svome, što se ono kaže, i to je jedan dan, isto tako smatram da je ovaj dan u Vukovaru, da je to to jedan vrlo važan dan. Mislim, neobično šta je to dan kad je okupiran Vukovar, je li, mislim bilo bi logičnije da je dan kad smo oslobodili Vukovar, ali bez obzira, nije važno, važno je upozorit na tu tragediju, Vukovar je simbol jednog stradanja, jednog ludila ratnog, i ne ponovilo nam se.

Sjećate li se tradicije odavanja počasti poginulim hrvatskim ratnicima na Oltaru domovine na Medvedgradu? Kakvo je Vaše mišljenje o toj tradiciji? Sjećate li se kad je ta tradicija ukinuta i što mislite o tome (treba li je obnoviti)?

Pa, mislim da bi za dan eventualno, za Dan državnosti ili Dan oružanih snaga, a to je dan koji je isto vezan za ovaj, dakle, jednostavno, možda bi trebalo vratiti ali, eeh, to je bila neka neka, mislim, koliko se sjećam, želja predsjednika Tuđmana, eeh, da to u glavnom gradu, šta ima neke logike, da se to, mislim da bi se to moglo na Dan državnosti samo zapaliti ta vatra, podsjetiti da je, jel, država stvorena i uz pomoć, ružno je reći stalno da je Domovinski rat neka osnova državnosti, osnova državnosti je volja svih građana, i koji nisu bili u ratu, ako ih i 95% nije bilo u ratu znači nije samo Domovinski rat, nego je to svi demokratski napor u Hrvatskoj, to ste i Vi, profesore, i kao student i kao mladić, i kao ovo-ono, izborili, nisu samo oni koji su se borili na terenu profesionalno ili dragovoljno.

Što mislite o političkim promjenama iz 2000. godine? Jesu li one i kako utjecale na braniteljsku populaciju i Vas osobno?

Mislite na ovu dvijetisućitu, kad se promijenila vlast? Pa čujte, eeh, ta neke priče, podijelili smo društvo inače na plavo i crveno, to je stvarno jedno nepotrebna priča, ta priča više ne igra ni u Americi, već dugo, vidimo da je, da su ljudi toliko, koliko je svijet obrazovan više toliko je putem ovih gadgeta i moderne tehnologije, koja Vama, evo, kao pedagogu i kao znanstveniku pomaže. Dakle, mislim da bi podijelio stvarno potrebe, humanističke potrebe, na ono osnove, to je da živiš, znači da dišeš, da se hraniš, da vršiš svoje potrebe, da si zdravstveno zaštićen, sve ova druge priča je ono višak. Ne možeš ukiniti politiku, ali mislim da se stvara, da neko živi od tih podjela i koliko god, sjećam se da sam se smijao svojim podčinjenima da treba ukinuti neke religije, šta je na granici idiotizma, ili da treba ukinuti stranke. Ali, ovaj, radi se o tome da je naša država, ne znam koliko ima, da li tri i po miliona ili četiri, nije ni važno, dakle, mi smo neki, neki, evo neki dan sam se vratio iz Kine, mi smo predgrađe nekog kineskog grada u brojnosti, i da se mi dijelimo kad je, ništa nije donijela 2000. godina, evo ja ponavljam, ništa! Oni su samo vikali da se promijenilo, da će to biti demokratskije, da ovo da ono. Na kraju su se svi braća udružili i bilo je samo, eto, eeh, gore se pokupilo vrhnje. Ljudi koji su bili lideri te, u navodnike, demokracije, to, ja Vam govorim iskreno, sa terena, te ljude znam. Kad je došla ta nova vlast, ja sam samo molio da se iz policije, iz vojske izbace ljudi, koji su evidentirani kao zločinci, to jest protiv kojih se vodi pravomoćne, za koje su donijeti pravomoćne presude, tu nemaju šta raditi, to se dogodilo tek kasnije, mnogo kasnije. Znači,

druga stvar, da se da znanosti dakle, da lideri već u novom mileniju, budu ljudi, gdje je napredak? Napredak je u znanosti. Koliko je društvo moderno obrazovano, toliko društvo i vrijedi. Koliko je, druga stvar, da se da u zdravstvo, ali osnovno, nećeš imati ni zdravstvo ako ljudi nisu educirani. Bez educiranih ljudi mi ostajemo najviše... smatram da će uništiti ovo društvo hrvatsko, pa i u cijelom regionu, to su ova lažna dječja sveučilišta, eeh, ovo što sam ja kao kriminalista već radio, ispitivao, ja sam imao četiri projekta kriminalistička, gdje sam radio, protiv štancanja tih diploma, razumijete. Međutim, vidim da i dalje ti ljudi rade sa izmišljenim diplomama, i meni, koji sam bio relativno loš student prava, ponosim se što sam to završio, jedan sveučilišni studij. Ne kažem da neka od tih nisu u redu, da nije ono-ono, ali ovo što je izmišljeno, ovo moj dragi prijatelj Primorac, kandidat za, sve ta sveučilišta, koji, koji, mislim kad ja vidim da postoji neki specijalistički studij policijski, koji nema veze s mozgom, i koji nema operativno nikakav značaj, osim šta ima diplomu, onda smatram da je najveća bitka koju gubimo, gubimo bitku za znanost, ništa drugo.

Smatrate li da braniteljska populacija ima pravo prosvjedima reagirati na političke odluke državnih vlasti? (U kojoj mjeri i zbog kojih problema? Obrazložite.)

Ne, ne, ne, ne. Ovi braniteljski prosvjedi su, oni koji su poznati, to su bili da se kao ratni zločinac ne zatvori, oni su bili razumljivi, njihov drug, i mene nekad kao neko pretjerivanje ovo, sad vidim, nažalost, da sam znao ovo šta će biti u moderno doba, išao bi i sam čupati onog Norca, da ga ne zatvore, eeh, ono što je na temelju zakona, međunarodnih i domaćih, protiv toga, kad se neko buni, možeš eventualno pisat proteste, ali da ideš na neke supove, gdje se građani boje i sklanjaju djecu, to nije u redu.

Jeste li sudjelovali u najvećem takvom prosvjedu, koji je trajao 555 dana ispred Ministarstva branitelja u Savskoj ulici? Ako jeste, što Vas je motiviralo?

Ne, ne. Smatram da je to bio sramotan prosvjed, to nema veze. To je bio jedan politički prosvjed koji je bio iniciran od, znači, onaj, kao da smo Hajduk i Dinamo, je li. Ako smo se sveli na to, dakle, ono tamo da sjede ljudi s bocama. Ja sam obišao četiri puta to, i pitao ljude, išao sam gori, jer poznajem ljude, kažem, poznam scenu, poznam Zagreb, poznam sve, poznam tko je tu doša, šta su tu došli. To je bilo sramota i ruglo. A onda isto tako nemoć ovoga predsjednika Milanovića, koji onda, eeh, daje značaj ljudima polu-kriminalnog svijeta, daje nekom Klemmu, daje ljudima koji su kao, dakle, eeh, smatram da je taj prosvjed kompromitirao i stavio dovijeka, eeh, same branitelje, eeh, ja dan danas, kao predsjednik ove udruge moram uvjeravat

ljude, eto, sreća da ne uzimamo novac od nikoga, eeh, inače bi vjerovatno bio optužen, to je totalni promašaj!

Kako danas gledate na provedbu i učinak tog prosvjeda? Jeste li sudjelovali u prosvjedima organiziranim za zatočene hrvatske časnike u Haagu? Ako jeste, opišite motive?

Nisam sudjelovao, i kajem se danas što nisam sudjelovao, zbog toga što smatram da ni Praljak ni neki drugi ljudi tu nisu, ali to su moja osobna razmišljanja, to su moja razmišljanja nakon ovoga, kad vidim da jedan Netanjahu, i da sve te ubojice neke koji danas idu, ja ne dijelim ljude ni po nacionalnosti, ni po ovome-onome, ja sam kao kriminalista spasio svoj mozak, da uvijek radim prema zakonu. Ono što je bilo van zakona, ono što je bilo van ljudskosti, smatrao sam da treba odgovarat. Kazne, koje su izrečene ljudima, na kraju se i vidjelo, je li, sretan sam bio kad je oslobođen general Gotovina. Nekako, eeh, smo išli iz krajnosti u krajnost. Sigurno da je bilo zločina, sigurno da je dobro da je, da je, da je, da je to, ali, kažem, ovaj, ali, taj je čin, eeh, demonstracije bio opravdan, i njega ne mogu uporedit sa onim sa onim, eeh, s činom u Savskoj, koji je bio sramotan, koji je bio jedan ciganski, da ga nazovem, mislim neću reći romski nego baš ciganski, i koji je doveo, eeh, zbunio je nas policajce, zbunio je ljude u oružanim snagama, jer tamo je polusvijet bivstvovao i tamo je polusvijet tražio svoja prava.

Što je za Vas značilo oslobađanje hrvatskih generala Mladena Markača i Ante Gotovine? Kako ste to doživjeli? Kako ste i gdje pratili završnicu tog suđenja? Jeste li bili na dočeku oslobođenim generalima na Trgu bana Josipa Jelačića u Zagrebu ili u nekom drugom gradu? Opišite kako ste se tada osjećali.

Jesam, jesam. Bio sam ponosan jer znam zato što je, ovaj, svi kriminalci se kune kunu u slobodu, pa čovjek koji nije kriminalac, i kad bude u zatvoru, to je vrlo teška stvar. I smatrao sam da su ti ljudi stvarno, eeh, u krajnjoj liniji, moglo se to drukčije rješavat, eeh, general, kako se riješilo s generalom Džankom, kako što se desilo, ti ljudi su trebali u drukčijim okolnostima biti saslušavani, oni su naši generali. Ne slažem se ni što su naša dva obavještajca zatvoreni, Perković i ovi, ovaj drugi, šta su u zatvoru u Njemačkoj, Mustač. Dakle, mi time smo dovedeni i kao idioti, i imam strašne primjedbe na rad suda, kvaliteta suda. Ja imam pravosudni ispit, eeh, poznam što je zakon što je ne zakon, profesionalno poznam, i ne smatram da je to bilo idealno smatram da je možda trebao postojat sud, ali smatram, a to je moje osobno mišljenje, i ponosim se što sam se radovao tom oslobađanju, i, kažem, danas mi je žao osobno, što nisam učestvovao na protestima protiv zatvaranja naših generala.

Kakav je Vaš stav prema osuđujućim presudama istaknutim zapovjednicima HVO-a poznatijima kao „Presuda šestorki“? Kako ste doživjeli reakciju Slobodana Praljka na tu presudu i što za Vas znači njegov čin u haškoj sudnici?

Praljka sam osobno poznao, i prije rata. To je izuzetan jedan drag čovjek, vrijedan, odgovoran. Bio je dobar i glumac. Bio sam i ja vezan nešto s redateljstvom, mi smo se družili. I mene je potresao njegov čin, užasno. Eeh, kažem Vam, rekao je, evo poginut ću časno. Danas se, nažalost, izruguju tim činom, i nije dovoljno cijenjen taj čin, ali, ono što smatram, da je, njega se ne može uspoređivat s ostalom tom ekipom. Ja sam osobno bio sa jedinicama policijskim gdje sam gledao užas, zbog bogaćenja osobnog, prvo su zajedno trgovali s gorivom, Srbi i Hrvati. Onda su Muslimani trgovali zajedno sa nama. Onda su, dakle, u tim trgovinskim akcijama, koje je HVO podržavao, smatram, ne da su, samo smatram da su dobili prevelike kazne. Osobno smatram da smo mi krivi u odnosu prema Bosni-Hercegovini, pa u nekom stupnju koliko su Srbi krivi naspram ovome što su, kao narod, kompromitirani u napadu na našu domovinu.

Smatrate li da se hrvatska država dobro postavila prema radu Haškog suda? Koje je Vaše mišljenje o Haškom sudu; pozitivno ili negativno?

Eeh, moje je negativno mišljenje. I još je negativnije moje mišljenje naspram države. Ona je trebala na na puno, trebala se osloboditi, eeh, ove, vjersko-nacionalne i trenutno-stranačke prisutnosti, biti objektivna, ali isto tako, zauzeti se za te ljude, i ljudi koji su se borili i bili zapovjednici, oni su bili u jednoj specijalnoj poziciji, i tu su morali biti puno više zaštićeniji, poglavito, kažem, ne može se za nas siromašne određivat takvi sudovi, kada američki ili ruski ljudi nikad ne idu na takve sudove, da veći narodi nemaju takav sud, a da mi mali narodi imamo sud. Tu je jedno jedno narušeno pravo, da je pravda jednaka za sve, i iz tog razloga, ne mislim da nisu počinjeni zločini, mislim da nisu ljudi trebali odgovarati, ali ja sam veliki protivnik rada neprofesionalnog Haškog suda, on je trebao postojati, ali ja ga ocjenjujem negativno.

Smatrate li da je hrvatska država učinila i čini dovoljno u kažnjavanju onih pripadnika srpskih snaga koji su činili ratne zločine na teritoriju RH?

Pa ne čini dobro ni za Srbe pa ni za ove, nažalost, naša država, eeh, kažem Vam, je postala, kažem, sinonim za društveno poželjna, kako ono, strujanja. Zavisno koja je stranka na vlasti, eeh, ova stranka koja je uvijek na vlasti, tu je, normalno, njena veća krivica. Zašto tu nije bilo puno veće objektivnosti? Zbog neobjektivnosti su pogriješili i sa proganjanjem Srba, proganjanjem naših zločinaca, naših uvjetno rečeno.

Smatrate li da je hrvatska država učinila i čini dovoljno u kažnjavanju onih pripadnika hrvatskih snaga koji su činili ratne zločine na teritoriju RH?

Ne, ne. Smatram da se Srbe neke nisu gonili iz čisto, eh, dnevnopolitičkog pranja. Znači, ja tu ne bi imao, ne milosti, nego ne bi imao suzdržanosti. Smatram da su zbog dnevne politike mnogu srpski zločinci, to jest oni koji su pripadali nelegalnim oružanim snagama, o toj rehabilitaciji za mene je ona sramotna. Sada, a potom ste mi postavili već i iduće pitanje. Isto tako, isto tako, smatram da, eeh, da da oni ljudi, najveće zlo je, znate, moglo bit za generala Džanka i za generala Praljka je zlo, ono što nismo na vrijeme i nismo dovoljno kvalitetno osudili, ja čak mislim da ona grupa, većina uz one grupe, je vrlo vrlo, eeh, loše suđena u Hagu, u smislu, u ovom slučaju, potpuno drukčije nego, dakle, koliko je Praljak previše suđen toliko su neki premalo suđeni i onda su ovi dobri ljudi, koji su privedeni, eeh, odgovarali i za one loše. Ne znam jeste me, jesam li bio dovoljno jasan?

Kako nas zanima Vaš znam vezano za cijeli odnos država i društva prema braniteljima, jeste li zadovoljni, relativno zadovoljni ili nezadovoljni načinom kako se u osnovnim i srednjim školama obrađuje razdoblje Domovinskog rata? Objasnite.

Ja smatram da je, eeh, način kako se pokušavamo približiti edukacijski, kao što sam rekao moja osobna preokupacija je, i ove udruge, da se kroz kroz neko širenja znanja, istine, a to isto spada pod edukaciju. Mi smo pogriješili, mi smo uzeli onaj pristup, nazvat ću ga, skojevski, partizanski, kojemu sam se ja smijao kao student, je li, da mi nešto kao približi, da mi neki tamo stari dođe i priča, veliča. Dakle, djeca su puno pametnija nego neki umirovljenik. I sebe smatram, iako sam u dobroj fizičkoj kondiciji, i psihičkoj, ja ne mogu biti, eeh, parirat jednom mladom intelektualcu. Prema tome, nismo upotrijebili ono, što, eeh, da se približimo na dovoljan način mladima. Trebali smo se više savjetovati, evo, s Vašim, sa Vama, sa profesionalcima, u radu na društvenim fakultetima, to nismo radili, a cijelo vrijeme ta moja udruga se bori da se daje veći značaj društvenim fakultetima, filozofskim fakultetima, povjesničarima, politologiji, psiholozima. Ne, ti fakulteti su zanemareni. Nego kroz neke priče, koje su opet izgledaju kao neke bajke za malu djecu, tako se to radi, i normalno da mladost od toga zazire, ne vjeruje tome, a to je vrlo važan segment. Kao što su pogriješili partizani i taj NOB, meni osobno, a ja se, moj otac, dide, svi su bili u partizanima, meni je to bilo toliko odiozno i smiješno da je moj otac, koji je i sam učesnik bio toga rekao, eeh, sinko, izvini na glupostima koje slušaš. Međutim, da u ovom modernom dobu slušamo priče te za malu djecu, za ovaj se Domovinski rat trebamo, eeh, konzultirati sa profesorima koji, eeh, ne poštuju se

metodologija u znanosti, ne poštuje se neka logika edukacije ljudi, nego se prenosi to znanje, ono, lopatom i to, normalno, procuri, ispadne, i to je jedna ogromna greška.

Sljedeća pitanja onda idu prema tome jeste li zadovoljni, relativno zadovoljni ili nezadovoljni odnosom medija prema braniteljima i problemima braniteljske populacije? Jeste li zadovoljni, relativno zadovoljni ili nezadovoljni filmografijom, igranim i dokumentarnim filmovima o temama iz Domovinskog rata? Objasnite.

I to je napravljeno na tragu lošeg obrazovanja. U suradnji, mi smo kao udruga pokušali kroz čak raditi neke predstave. Evo, eh, sad sam ponosan na to što smo nagovorili, zamislite to, crnogorsku omladinu, dio smo tog projekta, da se sami izruguju i napravu komad kazališni, koji pokazuje crnogorsko učešće u napadu na jedan slobodarski Dubrovnik. I, dakle, i onda Ministarstvo kulture naše, ne reagira, jer to nije naše, nismo mi to radili. Dakle, jednostavno, i dalje ne postoji jedan moderan način na koji ćemo kroz filmove, kroz kroz medije, dakle, medij su opet tu koriste, medij danas žive samo od toga ko je zaklao babu, a ne ko je spasio babu, razumijete?! Znači, samo se ide za crnilom i zlom, i taj način da medij, i zaziremo, mi smo čak prekinuli kontaktirali sa nekim medijima, jer vidimo da njih samo interesira šta je loše u Domovinskom ratu, a nikoga ne zanima šta je dobro u Domovinskom ratu. I to, treba bit pošten, ljudi neće da kažu dovoljno. Dakle, nije vijest dobra neka, nego šta je, je li silovao nekoga oni, ovi, Je li ovaj imao ljubavnicu, Gotovina ovo-ono, a ne da je sukus svega bila ta borba baš za slobodu.

Smatrate li da nove generacije, koje nisu doživjele razdoblje Domovinskog rata, dovoljno dobro razumiju povijesnu važnost tog razdoblja, odnosno vrijednost doprinosa branitelja u ostvarenju slobodne države?

Ne, ovi su ljudi ljudi mladi, mi smo ih uopće zanemarili, a mladi ljudi su, ponavljam, već sam Vam rekao, inteligentniji, zbog čisto biološkog razloga, je li. Oni su, prvo, otvoreni jer, ok, postoji ta disperzija svih tih informacija, koji oni primaju, ali postoji i bolji filteri za informacije koji primaju, koji smo mi imali, i mi nismo koristili profesionalce da ljudima objasne šta je bilo i kako je bilo, na jedan prihvatljiv način. To je vrlo loše napravljeno i ti ljudi nemaju jednu dovoljnu informaciju, isto nismo im razjasnili ulogu kažu, prije sto godina, nije, jučer je bio, trebalo je sve one zločine partizanske, eeh, šta smo mi sad radimo, a kao na strani smo antifašizma. Da, na strani smo antifašizma, ali na način da kažemo i šta je bilo loše u tom antifašističkom ratu. Dakle, trebalo je napraviti usporedbu dobrih i loših stvari, u obadva rata, pokazati ljudima šta je bilo onda, šta je bilo danas. Mi smo pokušali to, od pobjede do pobjede,

pa na okrugle teme. Mislim da da da je vrlo malo novca potrošeno na na, ljudi misle, znate, ono, to je Domovinski rat, pa su ljudi. Ne, rat, nažalost, eeh, mi hranimo udruge, koje se opet kafanišu, i kad bi netko htio da napiše, ja bi mu pomogao da napiše znanstveni rad o tome, vrlo kvalitetan bi bio, mislim da bi bio strašno publiciran, jer bi bili imena, i bili bi kafane, recimo, ja sam došao do podatke da oko 12.000 objekata u Hrvatskoj drže veteranske udruge. Znači, da smo mi jedno kafansko udruženje, je li, aa ne kažem da smo mi bolji od njih. Sigurno tu postoji stotine udruga koja rade svoj posao, koji su nevidljivi. Prema tome, eto, to je odgovor na pitanje, eeeh, loše, loše radimo sa mladim ljudima jer ne koristimo, opet to ponavljam, profesionalce, ne koristimo znanost.

I za kraj, sadašnjost i budućnost. Smatrate li da je u bližoj ili daljoj budućnosti moguć novi ratni sukob na teritoriju RH ili BiH? Obrazložite svoj stav.

Ne, ja dosta se krećem u regionu ovdje, eeh, nisam se, možda to niste ni stavili, ja sam bio ravnatelj jedne državne agencije, koja je osnovana na prijedlog nas jedne nas desetine, ja sam bio cijelo vrijeme, dvanaest godina, ravnatelj te agencije, koja je imala za cilj da napravi, da Hrvatska postane focal point za spašavanje, menadžment u spašavanju, to jest u slučaju idućeg, ljudi ne znaju, to nije ni publicirano, budućeg nekog ratnog sukoba, da se spašavaju prvo bolesni, da se spašavaju djeca, bolesni, i tako, tim redom, nemoćni, potrebiti, tako dalje, da se napišu neki standardi. Ako se ljudi odluče ubijati, da se zaštiti prvo ljudski život, da nejač i nemoć, djeca, da se zaštiti kulturna dobra, prirodna dobra, da ne propadaju one neke stečevine i ljudske i humanističke, i ove praktičke. S druge strane, eeeh, ljudi su u regionu, nema šanse da, da će kreniti, eeh, iko. Republika srpska je, jedna grupa, jedne, to je ono, inače, zovu oni sami sebe, Republika šumska, oni tu nešto petljaju, love u mutnom, mute, ovo-ono. Bosna-Hercegovina, mogla bi eventualno biti rat između Bosne i Hercegovine i Republike srpske, e, ali to bi bilo, uz podršku međunarodnih snaga, da imaju stabilnost, treba im jedna država a ne da neko muti, petlja sa Rusima, da dogovara ovo-ono, eee, Republika sama Srbija, ne zna šta bi sama od sebe, a ne da bi mogla mobilizirati sutra ljude, da se netko bori protiv nas, eeh, to je priča za malu djecu. To je, ovaj predsjednik Milanović, očito je dobro educiran od svojih ovih bezbednjaka, pod navodnike, je li. Siguran sam, a to vrlo argumentirano tvrdim, da taj rat nije moguć, i da takva vrsta rata, previše smo platili visoku cijenu i oni i mi, pogotovo mi, koji smo napadnuti, da bi se upuštali olako u neke tako oružane sukobe, na koje možda neki međunarodni, Rusi, bi eventualno bili zainteresirani da tu zakuhaju, ali mislim da je previše pametnih ljudi, mladih, eeh, zaziru od toga, mi i naši. Ja znam kako se obrazuju naše oružane snage, da se ne obrazuju, da ne napadaju, ali kao ravnatelj regionalne te te agencije, posjetio

sam stožere srpske vojske, bosanske vojske, pa i u Banja Luci, u Republici srpskoj, nitko se ne educira da izvrši napad. I dan-danas, evo to je sramota isto, da se ne piše, da se ne intervjuira nas ljude koje poznajemo situaciju. Nema edukacije da se neko napadne, nego eventualno se uvijek neko plaši da će nas možda oni napast. Niti ćemo mi napast Srbiju niti će Srbija napast nas, bit će Bosna, kažem, Bosna će se eventualno pokušat izborit, ali sigurno ne kao neki lajtmotiv, na neko ratovanje frontalno, nešto, ta Republika srpska, eeh, to je rat od 24 sata, i oni su svi, nažalost na silu, dio jedne jedinstvene Bosne-Hercegovine.

Kakvo je danas Vaše zdravstveno stanje? Koliko je na to stanje utjecalo sudjelovanje u ratu i eventualno ranjavanje? Jeste li pretrpjeli PTSP? Ako jeste,

Ja sam možda imao PTSP i možda i prije početka ratnog sukoba, moj posao je bio stalno, ja sam bio permanentno..

Kako ste se nosili i kako se nosite s posljedicama PTSP-a?

Pa, ja sam jednostavno smatrao da bez razgovora, bez iznošenja problema, kao osoba sam ekstrovertiran, puno više stradavaju osobe koje se nose s time u sebi, muče. Meni se je, eehhh, ubilo dva moja suradnika na terenu su mi se ubili, i ubilo mi se u karijeri četvero ljudi tijekom ispitivanja. Dva skokom kroz prozor, jedan pucanjem u kancelariji, a jedan je aktivirao bombu pa sam i ja, eeh, nisam čuo jedno tri dana osim šta mi se zalipilo njegovo meso po... Ali, bio sam uvijek vedre naravi (smijeh) i to savjetujem svima, isto osim borbe za istinu, čovjek treba kroz sport, druženje ali, kažem, stalno praćenje i educiranje održavam, ja sam u jednom izvanrednom, ja ne pijem nikakve lijekove, nemam nikakve, prije sam pio za tlak, eeh, niti za spavanje, samo ove suplemente, smatram se jednim fenomenom zbog toga šta me taj, kažem Vam, kad ste čisti i oprani, pred Bogom i zakonom, onda ste mirni, je li, dakle, onda kad nosiš krivicu onda te to i traumatizira, a kad vjeruješ da nešto pozitivno radiš.

Je li vaše sudjelovanje u ratu donijelo neke negativne posljedice po Vaš obiteljski život?

Pa, donijelo je, znate šta je, ja sam ko u onom film, ja nisam znao ono tada da će snimit, što će biti, ko ono Roberto Benigni u filmu, ono, Život je lijep, La vita e bella, a ja sam ženi, kad su bili one naše uzbune, i svim stanarima moje zgrade rekao da djeci daju čokoladu samo kad je, kao onaj refleks, da je dijete kao mala životinjica, a moja dica, kad bi bile sirene to je bila radost u našem portunu, veselje, a ovi su se stariji tresli, a dica su se radovala. Međutim, sigurno da je moj odlazak na teren, eeh, uznemiravao moju ženu, eeh, kasnije moj neki rad u policiji. Niko ne zna da je rat trajao i poslije toga, da smo skupljali ljude, isto kao što je bilo nakon

Drugog svjetskog rata. Postajali su naši kamišari i postajali su i dalje snage koji su probale ovo-ono, i ja sam stalno bio po terenu i sigurno da se to odrazilo i na moju obitelj ali, evo, ostali smo svi zajedno i, hvala Bogu, živi smo i zdravi.

Bavite li se kakvim sportskim ili aktivnostima u prirodi ili bilo kakvim aktivnostima koje Vas zaokupljaju ili smiruju?

Je, je, bavim se bavim se veslanjem, maratonac sam, veslač, dan-danas odveslam do Šolte i nazad, eh, barem dva-tri puta godišnje ili sam, eh, kao ravnatelj, sam odlazio dva puta tjedno, eeh, i od jeseni, od ranog proljeća do kasne jeseni, od lučice Mornar do uvale Divulje, dva sata veslanje u jednom smjeru i motorom natrag.

Je li netko od Vama bliskih suboraca obolio od PTSP-a i jeste li mu u tom slučaju kao prijatelj pokušali pomoći?

Je, je, ali nije se niko ubija od njih, ali, ali, nije se niko ubija od bliskih, međutim, eeh, nisu ljudi shvaćali, eeh, nisu, oni su mislili PTSP, da moraš ono, eeh, toliko su, eeh, nisu shvaćali ljudi, inače, u depresiji teško to shvaćaju, a ja sam kao čovjek, koji sam morao eliminirati ljude, je li dobar za ipitivanje ili ono, bio sam bio sam što se ono kaže, samouki psihijatar. Eeh, poznata mi je psihologija ljudi, i ja sam nju uzeo za predmet nekog mog znanstvenog, eeh, stava, vezano za to je li istina ili laž, i vidio sam da ljudi tonu i da nisu svjesni. I pomogao sam, i ponosan sam na to, i da ova moja udruga ima jedno šest-sedam, eeh, doktora, liječnika psihijatrije po Hrvatskoj, koji stvarno, molimo ljude da traže pomoć. I danas smo vrlo primitivna država, vezano za psihičko zdravlje, di se ti ljudi uopće srame do dan-danas prijaviti, da su u biti bolesni, i to je užasno.

Smatrate li da je država dobro organizirala mogućnosti skrbi za oboljele od PTSP-a?

Ne. Država, država kao svaku stvar, svaka država, to nema veze sa dnevnom politikom. Država tu donese zakone, država donese neke ove-one. Međutim, eeh, zanemaren je rad terenski. Vi morate bolesnog čovjeka izvući iz kuće, a on neće. Država je računala, eto, tko se javi, mi ćemo se pobrinuti. A i ti što se jave, loše su bili zbrinuti, tako da je to porazno. Ja ću Vam reći to iz mojih privatnih saznanja. U policiji kod nas, eeh, da nismo nas nekolicina molili ljude da idu na preglede, doveli ih tamo, i onda je, porazno kod tih, što smo ih doveli, 90% otišlo na liječenje. I danas, eh, kažem Vam, ne možeš raditi, molim Vas, tko se osjeća dobro. Moraju biti na terenu, moraju doktori to objašnjavati, kako to izgleda, šta to znači. Ljudi i dalje to ne znaju, šta je PTSP. Ljudi i dalje misle da je to čovik koji će doma tuče ženu ili da se drogira, da spava.

Postoje ljudi koji su, uostalom i Vaše kolege znanstvenici, koji su to nosili u prsima. Imaju sportske čete, ja znam sigurno za to jer mi je jučer rekao čovjek šta Vas zna, koji se liječio od depresije, jer je bio u toj sportskoj četi, i bilo je užas, on Vam je jednostavno stalno o tome pričao, stalno me maltretira s time. Ja sam mu rekao idi se, Boga ti, pregledaj, i ljudi te gledaju pomalo čudno. I onda je išao i vidio je da je da je, pije četiri vrste lijekova, a znanstvenik je, razumijete, prema tome.

Smatrate li da je sudjelovanje u ratu imalo utjecaja na poslijeratne teške bolesti i visoku smrtnost relativno mlade braniteljske populacije? Na čemu temeljite takav stav?

Kako ne, kako ne, kako ne. Čujte, ne samo to. Nego, mi smo se, to je zanemareno, razumijete. Bilo kakvi doticaj, ljudi su koristili mnoga sredstva, ne ne mislim samo što su pili razne lijekove, mi smo dobivali, to je jedna posebna priča. Uz pomoć nekih lijekova, koji smo koristili, čujte, Vi imate, eeh, da ja sam isto sugerirao ljudima, popijte nešto, smirite se, ovo-ono, ja ih nisam htio pit, jer sam strašljiv od tih tableta, možda sam trebao popit, je li. Međutim, pilo se, trovali su se ljudi na razne načine, i posljedica od toga je bilo jedan ogroman alkoholizam, ovisnost o drozi, eeh, isto, kažem, postoji ogromna količina ljudi koja se drogirala putem zdravstvenih ustanova. Ljudi koji su, eeh, radili u zdravstvu, koji su neumjereno pomagali ljudima s tim lijekovima, i ljudi su se navikli na te lijekove, kasnije su otišli na druge opijate, i to je bio poprilično jedan broj. Mi smo pokušali tu nešto u udruzi radit, međutim, slabo je to išlo. Ehh, puno se ljudi oštetilo tu mentalno, i nevezano za PTSP, nego vezano za okolnosti u kojima su djelovali, a osim toga su umrli od uvjeta. Kad ti ratuješ pet godina, ti si izložen psiho-fizički takvim stresovima to, eh, prerano su ti ljudi umrli. I ja ja ovo moram reć. Ja sam onaj koji drži govore na sahranama, i kad upadnete jedanput u tu priču, ali sam i operirao sam grlo, ali uvijek održim govor ljudima, i nađem nešto iz njihovih života, poznajem ih i zaslužio je, ne samo da svira ona, znate, ono sa zastavom, žena gleda zbunjena. Neki je dan umra član jedan naš, koji je antifašista bio, koji je, u biti, počinio suicid, i koji je, kad kažem, užasan je to, eeh, nebriga, eh, nemar je, u biti, države, i i stalno pričamo o Domovinskom ratu, ali i dalje postoje žrtve Domovinskog rata, to su oni koji su nam donijeli slobodu, i tu moramo nastaviti borbu, da im se pomogne!

Što za Vas predstavlja podatak da je više od 4000 ratnih veterana počinilo suicid u razdoblju od ni 30 godina od završetka ratnog sukoba?

Kažem Vam, ljudi su zanemarili, to se ono kaže, ajme ubio se, ali imate ljude, koji nisu ubili sebe, koji su uništili sebe i obitelj. Ja sam u policiji, ja sam u policiji, imam, ima jedna bolja

engleska definicija toga, to je baš jedna društvena tema, treba se to obrađivat, ja sam radio stalno analitiku, jer analitika, ovo šta Vi radite, to je temelj nečega, nešto imate dokumentirano, šta ljudi izjavljuju, potpisano izjavljuju. Pa, moji ljudi, u mojoj policijskoj postaji, u upravi, i druge postaje. Tko je god bio na terenu, bija je bolestan, psiho-fizički bio je, bija je bolestan. Ja sam bija pod jednim ogromnim stresom, koji sam liječio, eeh, društvenim aktivnostima, eeh, jednom pre, čak i ta moja, eeh, aktivnost je bila hiperaktivnost je bila vezana, eeh, jedna puno pozitivnija. Uspio sam pronaći jedan lijek, al sam znao da to isto nije, eeh, u normalnim okvirima. Ali, postojali su, devedeset posto su ljudi išli u sebe, na sebe, i lagano umiru, umiru i danas, ubrzano, zato šta su i dalje u toj priči. I u toj priči onda ljudi, osim toga, eeh, ja sam isto radio jednu radio analitiku. Naši članovi, rekao sam (napomena: prije početka snimanja spomenut je podatak od 3000 članova udruge) koliko imamo simpatizera, od toga je 2000, ovaj, njih. Koga god pitam, kažu, najviše me muči ova ova nesloga, njih ubija, ljude ubija ova podjela, koji su dobri branitelji i koji su loši branitelji. I onda se na kraju oni isto prijavljuju tamo radi životnih interesa, da budu dobri, a onda još više mrze to čime su pristupili. I imam ja, ja Vam to moram, profesore, reći, ljude koje moram odbit, ja bih najradije neke radikalne stvari poduzimao. Čovik jednostavno je toliko nezadovoljan. Ja, recimo, imam tih 1300, znate, zašto imam toliku veliku penziju, jer sam vrlo obrazovan čovjek, pa sam zna šta ću, kako ću, borio sam se, ovo-ono. Sad ljudima, postao sam profesionalni, a potrošim, eeh, potrošim sigurno, ono, eeh, dvadeset dana godišnje tumačeći ljudima kako da da, podržavam, kako da idu u mirovinu, primaju penzije, a države ne daje edukaciju ljudima. Jednostavno, napravili smo sebi nešto, kad vi čujete, obični ljudi, branitelji, tada vam se diže kosa na glavi, a nije točno. 90% tih ljudi je pozitivno, dakle, čuj, 95%, ali nas ona petica ubija, uništava i proglašava kockarima, bludničarima, nemoralnim ljudima, eh, i ljudima koji lažu, petljaju i dobivaju povlastice. Eeeh, a dan-danas je sramota da su ljudi, ja ću Vam, ja njih javno prozivam, u medijima ih prozivam, najluksuzniji stanovi ovdje, na Blatine, žive ljudi, lopovi, neradnici. Ja imam devedeset imena ljudi, samo na Blatine, koji su kriminalci, upali u stanove. Kako Vi sad, profesore, niste dobili sad takvi stan, a on, gubavac, je unutra? Dakle, to je ono što tišti.

Kako gledate na današnji međunarodni položaj Republike Hrvatske, odnosno članstvo u NATO savezu i EU?

Ehh, kao moderan čovik, čovik koji, kažem, danas čovik može ostat normalan ako vjeruje , eeh, ako te pozovu, bilo šta, dakle, vjerujem u temeljne propise, one koje je donijela moja država, vjerujem, koje je donio međunarodni sud. Međutim, isto tako sam borac protiv onih koji ne poštuju to, i ostajem. Prema tome, smatram da je Hrvatska dobila tim ulaskom u NATO.

Međutim, smatram da je sam NATO morao pridobiti i Ruse, da i oni budu na našoj strani, jer neprijatelja dobiješ, pametne države, pametni savezi, ali očito da nekome nije odgovaralo da budemo, ta, ta industrija oružja, ljudi uopće nisu svjesni, osim dilera i droge i farmaceutske industrije, i to je najveća stvar, to su najveći loši motivi, ta prodaja oružja, dakle, stvar, na tim tenzijama se milijarde troše. Recimo, ovih mjesec dana, trošeni su budžeti jedne Švicarske i jedne Njemačke, je li, Nitko to ne može shvatiti, koliko je to obogatilo to i usrećilo proizvođače oružja. I ja sam ponosan što smo dio Europske unije, ali nisam za to, da idemo ko slijepi miševi, i tu se slažem s predsjednikom Milanovićem. Mi trebamo biti uvijek, trebamo forsirati da smo mi Hrvati, forsirati našu državu, ali, i ponosni smo sljedbenici nekog zajedništva, jer će nas opet uvaliti u neku Jugoslaviju. Mislim, ja i dalje, ja sam proglasio neki dan, na nekom skupu, Europu Jugoslavijom, je li. Jugoslavija nam se nije sviđala, kad je počela raditi to, kad je počela raditi ono, tako isto, tvrdim, mi branitelji trebamo upozoriti, da i ova Europa nije idealna, i da je ne moramo slijediti u svim stvarima, ovim nelogičnim, jer ćemo jugoslavenizirati naš status u Europi.

Što mislite o današnjem stanju u Oružanim snagama RH? Je li odluka o ukidanju obaveznog služenja vojnog roka bila ispravna?

Ne, nije bila ispravna. Trebalo je, jedna ozbiljna zemlja je trebala, mi smo presiromašni da bi mi imali, neko tko ne zna koliko košta jedan profesionalni vojnik, taj nema pojma, i neko tko je radio tu strategiju, ne znam na temelju čega je mogao, je li. Ljudi inače zaziru, logičnije je da čovjek zazire od oružja nego da se hvata oružja. Prema tome, jedna obaveza, muški i ženski, ono što je Izrael napravio, to je trebalo slijediti. Dakle, ti imaš muškarce i žene, koje su trebale jednako otići u vojsku, a kod spola, ako se već bore žene da budu, ja ih podržavam u tome do kraja, trebali su muškarci i žene imati obvezu da služe, ako su zdravi, je li to šest mjeseci, tri mjeseca. Osnovna ova obaveza, da se uhvate oružja, to bi bilo jače nego kupovanje onih skupih. Opet smo se sad vratili na edukaciju, dakle, ljude je trebalo educirati, da se znaju braniti. Sutra, da im daš pušku, imali smo to problema, nisu imali problema da se bore srčano, jer smo, srića da smo imali neke, eeh, u bivšoj državi educirane ljude, kroz one posebne vojne, šta su bili u Trebinju i Bileći, pa su nam bili glavni aduti.

Evo zaključno. Kakav je danas Vaš odnos, kakvi su Vaši osjećaji prema razdoblju Domovinskog rata?

Moji su osjećaji pozitivni. Ja smatram da se moramo nastaviti stvarno. Deklaracija o Domovinskom ratu mi je smiješna, deklaracija o antifašizmu mi je smiješna. Meni ne trebaju

deklaracije, treba samo, ponavljam, da se iz nečega šta je pozitivno, ako imaš, ako imaš tako, eeh, kao Vi, profesore, vidite jednu grupu zdravih đaka, mi imamo zdravi materijal, dakle imamo, povijest je na našoj strani. Razlozi za rat su na našoj strani, eeh, naša državnost je sama po sebi nešto šta je samo budala nije htjela poželjeti, pa je i srpski, muslimanski interes, odnosno bošnjački, interes onih koji ovdje žive u Hrvatskoj, dakle, sve je na našoj strani, i mi ćemo taj rat staviti u pozitivan kontekst, kad ga demistificiramo. Mistifikacija Domovinskog rata je pojela, eh, pojeo jedan PR Domovinskog rata. Ljudi ne vole da je netko iznad njih. Vi ljudi, koji imate poslove koji nisu vezani za rat, smatrate se nekako podčinjenim, i kad-tad će vam to početi ići na živce. Pravo postavljanje njega na neko mjesto je realno prikazivat dobre i loše strane, uz stalno govorit zakonski dio. Dakle, ljude ne zanima je li Jozo ubio troje ili bilo pet zločina ili deset. Da li je rat, koji je vodila tadašnja Kraljevina Jugoslavija, to jest ono što je kasnije se stvorilo, pa je postalo u ratu šta je postalo, kroz koz AVNOJe i kroz ZAVNOH. Da li je Hrvatska bila opravdano u tom ratu? Da, to je ono što je bilo, mi smo stalno legalistički, to će onda i približiti Srbe i ove-one. Ne pričat o ovome-onome, nego stalno naglašavat jedan pravni temelj u tom, legalistički, i u krajnjoj liniji, opće humanistički. Jer, kad te netko napada, ti moraš se branit, moraš pomoć ljudima i žrtvama rata.

Možete li usporediti odnos javnosti, društva ili pojedinaca prema braniteljima u vrijeme rata i danas?

Danas smo mi na užasnom, eh, ja, ja se puno družim s mladima, znam studente Filozofskog fakulteta u Zagrebu, neke vaše, neke ove-one. Nekako sam ponosan, uvijek sam imao kompleks zašto nisam upisao Filozofski fakultet, jer sam vidio, pa ono pravo je ono, jer kad ti razmišljaš o ideji, razmišljaš i pravno i povijesno i legalistički, je li, i filozofski. Mi smo jednostavno, mi smo bili u ratu popularni, jer smo branili domovinu, a danas smo doveli naš status, mi smo jednostavno postali kao kao SUBNOR. Mi smo postali, eeh, jedan hrvatski SUBNOR. I ubija me to, da nikako ne vidimo tu priču, da nećemo pridobit ljude kroz mitove, kroz neke ove, kroz nacionalnost, kroz barjake, nego da pokažemo da smo normalni, i da smo se borili za ono što vole mladi, ništa drugo.

Je li danas Hrvatska onakva država kakvom ste ju zamišljali tijekom rata? Što biste eventualno promijenili, što bi moglo biti bolje?

Ne, ne, ona je daleko, ona jednostavno ne slijedi neke demokratske standarde. Mislim da je popbjegla, opet kažem, ono šta se rugamo Srbima preko puta, dakle to su, ja radim te društvene posjete, pa znam, dakle, mi smo, nama se, ja imam porodično, moja supruga ono, ljudi nam

rade u znanstvenom djelu one vatikanske službe. Oni se smiju tamo, mi smo postali, mi smo, administracija je ruglo, i to neće nitko da piše, je li, ali pišu par znanstvenika crkvenih, mi smo, ehh, povezali rat i crkvu na jedan najvulgarniji način. To isto rade i Srbi. Dakle, nitko se ovdje nije borio za Vatikan, nitko se ovdje nije borio za Pravoslavnu tamo crkvu, tamo oni. Tamo se zloupotrijebila Pravoslavna crkva da bi se napalo, a i ovdje su neki tamo zloupotrijebili crkvu. Napravili smo nešto, postali smo vrlo licemjerni, a izgubilo se ono, ona pravednost, humanost, i nisu se ni dica educirala da budu humana, nego da budu pragmatična, koliko će zaraditi love, i toga je općenito. Sad, svjetski trendovi su, da je vrlo bitno kako izgledaš, a ne šta si stvorio u životu, je li. Dakle, smatram, da da da je država, da je demokratski imala odlične uvjete, da ide naprijed. Međutim, idemo nazad, a, kažem Vam, uništeno je zdravstvo i uništeno je znanje, kao temelj stvaranja nečega i temelj zaštite nečega. Dakle, ne stvaramo, nego vas ljude, koje stvarate nove generacije smo zanemarili, to biste vi trebali imati plaće od naše penzije pet puta više, i oni koji brinu o našem zdravlju, to su najvažniji ljudi., da ne kažem sad ostale, druge, koji stvaraju, grade, konstruiraju. Dvi stvari, za koje sam se ja borio, a to je, da moja država bude zemlja znanja, zemlja pameti, zemlja progresa, a ona to nije.

Da je danas 1991., biste li sve ponovili ili biste možda nešto promijenili u svojoj odluci?

Ne, ne, ne, bio bih čak i dan-danas, sad, ono, razumim, zašto nam je, ja sam dobar s obitelji Letica, a s početka sam bio, šta će oni stari tu. Smatram, da bi i danas napravio sve ono što sam napravio, ali, smatram, da bi se nakon rata drukčije ponašao, i uložio puno više energije, da sam dvadeset godina jednostavno zanemario činjenicu, puno bi se više, stalno govorimo o zaštiti, eeh, Domovinskog. Točno, slažem se, treba zaštititi jedan ugled Domovinskog rata, jedan dignitet Domovinskog rata, ali ne kroz kompromitiranje, ne kroz pola miliona branitelja, ne kroz udaljavanje od stvarnosti, ne odioznosti, ne da bježimo od pameti, od mladih, od onih šta suvremeno društvo propagira, to jest neko društvo progresivno, je li.

Postoji li nešto što biste željeli dodati o procesu poslijeratne tranzicije Vas kao ratnog veterana, a nismo obradili u ovom intervjuu? Postoji li još nešto o čemu bismo trebali razgovarati, a nismo pokrili ovim razgovorom?

Pa, možda je tema ta jedna povijesna povezanost sa svima, ta uloga hrvatskog naroda, to je sad malo kompleksnija tema, ali koja strašno zanima mlade, jer me to mladi stalno pitaju, kad idem na ove neke skupove u Hrvatskoj. Dakle, ljudi ne shvaćaju da smo bili, kao Hrvati, dio sila, koja je bila protiv. Mi smo praktički kao Hrvati izgubili Prvi svjetski rat, i izgubili smo državu, da nije bilo kralja, koji je nesimpatičan, ali, dakle, da bi ljudi shvatili, mladi da bi jedna tema

bila puno popularnija , postoji ono neki mrak između, dakle, ovo stoljeće , ovaj milenij, 20. stoljeće je totalno zanemareno. Postoji samo Domovinski rat i totalne, one, priče o o NOB-u, i kao što se ovaj rat kompromitira kroz glorificiranje, tako se onaj kompromitirao. Dakle, ne postoji, jedan, mislim da bi trebali mladi, eeh, kroz, i pa i ovi branitelji koje intervjuirate, da shvate povijesne činjenice i ulogu hrvatskog čovjeka za slobodu, pa ne treba ići sad tamo od Tomislava i ovih, treba samo u ovom stoljeću vidit, šta je se desilo, šta je nastalo, kako smo, da smo bili kraljevina, šta ja znam. Reći ću Vam, profesore, koje bi tema bila interesantna. Ljudi ne znaju da 43. godine, kad je oslobođena Dalmacija, da su Kaštelani i Splitsani, usporedio sam te scene iz Domovinskog rata, pa su svi oni dali dicu u partizane, ali tko je god prolazio, išao je ovi Jozo na Mosor, onda je ubio ono 50 ljudi, u Kaštela samo, šta su imali slike kralja. Ljudi su mislili da će opet doć kralj, čuvali su sliku kralja, i to ljudi nemaju pojma šta se događalo. Dakle, imali smo mi i u onom ratu tipove Skejo i ove, imali smo mi one ljude, koji su to doveli da bi osobno stvorili, i moraju ljudi, šta je povijest, učiteljica života. I cijela je postavka filozofskog odnosa prema prema našoj povijesti je vrlo važna. Edukacija, znanje, da čovjeka naučiš, da bi on radio, komparacijske vrijednosti nekih stvari. Možda da kaže, evo, jeste me pitali tu povezanost, eeh, zašto smo mi uopće se odlučili da povežemo nešto. I smo, ja sam osobno, kad je uro maršal, ja sam se smijao. Zašto sam se smijao? Smijao sam se narodu, koji plaće za nekim likom, koji je bio sve ono, šta ja nisam bio, je li. Imao je tih medalja, eeh, ono, ka, čovik umra, devedeset godina, a bogati, a umra mi je dide prije toga od osamdeset, baba sa osamdesettri, tad smo plakali, ono. Onda sam se osvjestio, pa ajde, napravio je puno, ali ništa nije realno kod nas. Kod nas, eeh, na Balkanu, očito, želimo živjet u mitologiji, a kad se riješimo tih mitologija, a tu, kažem, je veliku ulogu igrala Pravoslavna i Katolička crkva. Vjerojatno ne bi se ni štedjeli i da su jači, i to smo vidjeli i islamska vjeroispovijest i ljudi. Prema tome, jedna, eeh, oslobodit ćemo se onoliko, a to često kažu i sve religije, koliko budemo iskreni, koliko sve svoje grijehe operemo. Kad operemo sve povijesti, grijehe, onda ćemo izaći čisti pred mlade ljude i kazat to je to.

I zadnje pitanje. Što mislite o ovako strukturiranom intervjuu i postavljenim pitanjima kojima nije bio fokus na samom ratu nego na tranziciji Vas kao veterana u civila?

Ovo je, ja sam, evo, moram reć, nije to sad, ovaj, nisam ni inače sklon diplomaciji. Ovo je izvanredna stvar. Ovo ste vi 99% izvanredno napravili, kažem, pitali ste, pa sam rekao. Ovo je, ovo je put ka, dakle, stvarate jedan lijepi temelj, ostavit će povijest nas deset, dvadeset, trideset će vam kazat jedan pristup. Vi ljudi, koji ste znanstvenici, ćete iz toga izvuć nešto šta će služit. Netko će možda otvorit jedan dan, je li još snima? (je, je, napomena) Netko će možda otvorit

ovaj Vaš rad (ja se nadam, napomena), ja smatram da mi je ovo najkorisnije ne samo danas, koliko ovo imamo već dana u ovoj godini, ja brojim to stalno, znači ovo je sada već, eeh, završavamo već četiri mjeseca, jednu četvrtinu u ovoj godini. Ovo mi je najbolji i najkorisniji dan u ovoj godini!

Hvala Vam velika na Vašoj spremnosti i vremenu i na odgovorima.

Nadam se da nisam to preširoko.

Niste, niste!